

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 30 sierpnia 2010

**Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych
we Wrocławiu**

Przedstawiam następujące uwagi do prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu nadleśnictwa Międzyzlesie na środowisko:

1. Wśród aktów prawa wspólnotowego, które powinny być brane pod uwagę, należy wymienić (i uwzględnić!) również dyrektywę 2000/60/WE (Ramowa Dyrektywa Wodna). Ustala ona jako cel do osiągnięcia do roku 2015 m. in. osiągnięcie tzw. dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych, czego elementem jest m.in. „zbliżony do naturalnego” stan strefy brzegowej wód, m. in. potoków. W przypadku potoków płynących przez las, gospodarka leśna może mieć wpływ na kształt i stan strefy brzegowej potoków.

W większości znanych nam nadleśnictw, pasy lasu 50 m szerokości w każdą stronę od brzegu potoku wyłącza się z użytkowania – co gwarantuje że gospodarka leśna nie odkształci strefy brzegowej potoków od stanu dobrego. Czy zasada ta jest przyjęta również w rozważanym nadleśnictwie? Sugerujemy, że należałoby wyraźnie zapisać ją w planie urządzenia lasu i wyraźnie opisać w prognozie (w rozdziale „oddziaływanie na wodę”).

Drugim sposobem, w jaki gospodarka leśna mogłaby oddziaływać na stan wód (a więc interferować z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej), byłoby prowadzenie zrywki korytami potoków (nawet niewielkich). Sugerujemy, że w planie urządzenia lasu i w prognozie (w rozdziale „oddziaływanie na wodę”) należałoby wyraźnie zapisać, że w przedmiotowym nadleśnictwie nie jest to i nie może być stosowane.

2. Istotnym problemem przy przewidywaniu oddziaływania planu urządzenia lasu na przyrodę, jest brak wyczerpującej wiedzy o występowaniu większości gatunków i siedlisk przyrodniczych (na co zresztą wskazano w tekście). Dla niektórych gatunków wynika to z braku inwentaryzacji, ale nawet najstaranniejsza inwentaryzacja nie umożliwia zresztą uzyskania rozpoznania w 100% kompletnego. Prognoza oddziaływania planu urządzenia lasu na przyrodę nie może być w związku z tym ograniczona do analizy wpływu zaplanowanych zabiegów na znane stanowiska siedlisk i gatunków, ale musi również uwzględniać „ryzyko nieznamości” lokalizacji poszczególnych siedlisk i gatunków (jest ono różne dla różnych elementów przyrody) i brać to pod uwagę w analizie oddziaływania. Rozpatrywana prognoza takich analiz w ogóle nie zawiera.

Bez uzupełnienia o ten komponent, prognoza nie umożliwi wiarygodnych konkluzji co do istnienia / nieistnienia ryzyka negatywnego oddziaływania na te elementy.

3. W szczególności, ocena oddziaływania na gatunki chronione jest ograniczona tylko do gatunków i stanowisk „zinwentaryzowanych”. Tymczasem, większość występujących na terenie nadleśnictwa stanowisk gatunków chronionych pozostaje niezainwentaryzowana. Trudno przecież uwierzyć, by na terenie nadleśnictwa były tylko 4 stanowiska jeża!

Należy zauważyć, że prognoza wykonana na zasadzie przecięcia znanych stanowisk gatunków chronionych z poligonami planowanych zabiegów gospodarczych – o ile inwentaryzacja stanowisk nie jest kompletna - nie daje podstaw do konkluzji na temat istnienia bądź nieistnienia ewentualnego oddziaływania zabiegów na stan ochrony gatunku . Oznacza to m. in., że w stosunku do tych gatunków, nadleśnictwo **nie będzie mogło korzystać z przepisu art. 52a ustawy o ochronie przyrody**. A ponieważ nie oceniono kompletności inwentaryzacji poszczególnych gatunków, przepis ten w ogóle nie będzie mógł być zastosowany do żadnych gatunków chronionych.

Niemal zupełnie brak jest np. danych – a tym samym ocen – co do chronionych gatunków porostów i innych grzybów, a lista taksonów z tych grup jest na terenie nadleśnictwa z pewnością bogata! Nie ma zupełnie danych ani analiz dotyczących chronionych porostów i grzybów nadrzewnych, chronionych grzybów związanych z rozkładającym się drewnem – a przecież z pewnością występują na terenie nadleśnictwa! Zbyt skąpa (sugerująca niekompletność) wydaje się też lista chronionych gatunków owadów. Zdecydowanie niekompletna jest lista stanowisk nietoperzy.

4. W odniesieniu do żadnych gatunków chronionych, w prognozie nie oceniono ich aktualnego stanu ochrony na terenie nadleśnictwa ani obszarów Natura 2000. Tym samym, prognoza nie upoważnia do konkluzji, że realizacja planu nie jest szkodliwa dla **zachowania** tych gatunków we właściwym stanie ochrony (warunkiem takiej konkluzji jest bowiem uprzednie stwierdzenie, że gatunek **znajduje się** we właściwym stanie ochrony). Tym samym, w odniesieniu do żadnych gatunków chronionych nadleśnictwo **nie będzie mogło korzystać z przepisu art. 52a ustawy o ochronie przyrody**.
5. Prognozę należy uzupełnić o informacje na temat stanu siedlisk przyrodniczych/gatunków w poszczególnych obszarach Natura 2000. Dla niektórych siedlisk i gatunków w obszarach znajdujących się na terenie nadleśnictwa (np. siedliska 7110 i 91D0 w obszarze Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika, siedlisko 91E0 w obszarze Dolina Dzikiej Orlicy), stan taki został ustalony w latach 2006-2009 w ramach monitoringu prowadzonego przez Generalną Inspekcję Ochrony Środowiska i odpowiednie informacje znajdują się w bazie danych monitoringu.
6. Z wyników cytowanego wyżej monitoringu Generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska wynika, że siedlisko 7110 występuje w obszarze Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika, na terenie nadleśnictwa Międzyzlesie (pod szczytem Śnieżnika). Tymczasem w prognozie podano, że tego siedliska „*nie stwierdzono na gruntach nadleśnictwa*”. Świadczy to prawdopodobnie o wadliwej inwentaryzacji, a tym samym o oparciu prognozy na niepełnych danych.
7. W tabeli 15 wykazano (w młodniku!) stanowisko wrzośca bagiennego *Erica tetralix*, gatunku dotąd nie podawanego z Sudetów. Czy dane te na pewno są wiarygodne i aktualne? W obecnej chwili nie mamy podstaw do kwestionowania zawartych w prognozie danych, aczkolwiek ich potwierdzenie się byłoby sensacją w świetle aktualnej wiedzy botanicznej. Jednak zastrzegamy, że jeżeli dane nie potwierdziłyby się, to **świadczyłoby to o rażącej niekompetencji Autorów prognozy i wiarygodność całego materiału faktograficznego, na którym oparta została prognoza, musiałaby zostać zakwestionowana. Tym samym, prognoza byłaby bezwartościowa.** W związku powyższym, uprzejmie prosimy o szczegółowe wyjaśnienie tego aspektu.

8. W tabeli 15 jako ocenę oddziaływania wpisano – wszędzie i automatycznie – wyłącznie „0”. Taka ocena wydaje się bezpodstawna. W rzeczywistości w wielu wymienionych w tabeli sytuacjach niewątpliwie wystąpią oddziaływania. W szczególności nasuwają się na przykład następujące zastrzeżenia:
- a) Wszystkie gatunki roślin runa – a zwłaszcza gatunki płożące się i zajmujące większe powierzchnie – są narażone na ryzyko uszkodzenia przy zrywce, która nieuchronnie będzie wykonana po cięciach rębnych i trzebieżach.
  - b) Barwinek pospolity: Nie można zgodzić się, że rębnie i trzebieże nie mają wpływu na ten gatunek. Związana z nimi jest zrywka drewna, stwarzająca duże ryzyko uszkodzenia tej płożącej się po ziemi rośliny. Stwierdzenie, że oddziaływanie będzie nieistotne ponieważ zabiegi obejmą tylko część stanowisk gatunku, jest sprzeczne z danymi w sąsiedniej kolumnie, zgodnie z którymi rębnie i trzebieże będą wykonane na większości stanowisk gatunku!
  - c) Ciemiężycza zielona: najprawdopodobniej rzeczywiście nie jest zagrożona przez pielęgnowanie młodników, ale może być zagrożona przez sam fakt istnienia (utrzymywania) młodnika i jego zwarcia, stwarzającego niekorzystne warunki świetlne dla tego gatunku
  - d) Dziewięciśli bełłodygowy: najprawdopodobniej rzeczywiście nie jest zagrożona przez pielęgnowanie upraw i młodników, ale może być zagrożony przez sam fakt istnienia (utrzymywania) młodnika i jego zwarcia, stwarzającego niekorzystne warunki świetlne dla tego gatunku. Natomiast na gruntach nieleśnych, optymalne siedliska tego gatunku powinny być wypasane, a nie koszone!
  - e) Obuwik pospolity w Sudetach jest na tyle cennym gatunkiem, że jego stanowisko nie powinno być zagospodarowane typową rębnią stopniową (co wiązałoby się z ryzykiem uszkodzenia stanowiska), ale powinno być wyłączone z zagospodarowania lub ewentualnie powinny być wykonane cięcia zaprojektowane specjalnie pod wymagania obuwika jako zabieg ochronny.
  - f) „Storczyk rodzaj Orchis”: wymaga koniecznie wyjaśnienia, jaki to gatunek. Różne gatunki storczyków mają różną biologię i będą różnie reagować na zabiegi. Zapisanie, że zabiegi nie mają wpływu na ten takson jest bezpodstawne.
  - g) Wrzosiec bagienny: patrz wyżej.
  - h) Modraszek telejus: najprawdopodobniej rzeczywiście nie jest zagrożony przez pielęgnowanie młodników, ale może być zagrożony przez sam fakt istnienia (utrzymywania) młodnika i jego zwarcia.
  - i) Modraszek nausitous: najprawdopodobniej rzeczywiście nie jest zagrożony przez pielęgnowanie młodników, ale może być zagrożony przez sam fakt istnienia (utrzymywania) młodnika i jego zwarcia.
  - j) Bocian czarny: gatunek antropofobny, wymagający ochrony strefowej, z pewnością byłby zagrożony przez jakiegokolwiek cięcia w pobliżu gniazda.
  - k) Muchołówka mała: gatunek związany ze starymi drzewostanami. Z pewnością cięcia rębne negatywnie oddziałują na biotop gatunku – ponieważ wykazano tylko 3 takie sytuacje, należałoby zrezygnować z tych cięć.
  - l) Salamandra plamista: patrz niżej.
  - m) Sóweczka: potrzebna ochrona nie tylko drzew dziuplastych, ale małych stref ochronnych 50m wokół drzewa z dziupłą. Wykonanie trzebieży lub rębni w takiej strefie oddziaływałoby negatywnie na gatunek.
  - n) Włochatka: potrzebna ochrona nie tylko drzew dziuplastych, ale małych stref ochronnych 50m wokół drzewa z dziupłą. Wykonanie trzebieży lub rębni w takiej strefie oddziaływałoby negatywnie na gatunek.
  - o) Popielica: gatunek wymaga zwartych starodrzewi. Wykonanie cięć rębnych negatywnie wpłynie na biotop gatunku- a zaplanowano cięcia w połowie znanych stanowisk gatunku!. Sugestie w prognozie są sprzeczne z oceną (jeżeli wpływ oceniono na zero, to po co umożliwić zwierzętom przejście do sąsiednich drzewostanów? Por. także niżej).

Wymieniona tu lista przykładów nie jest kompletna. Niewątpliwie jednak, nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że realizacja planu nie będzie oddziaływać negatywnie na w/w gatunki.

9. Wnioskujemy o rezygnację z cięć rębnych w biotopie salamandry plamistej. Gatunek ten w Sudetach ma na tyle rozproszone występowanie, że wszystkie miejsca jego występowania powinny być pieczołowicie chronione. Zgodnie z zasadą ostrożności, właściwe więc byłoby minimalizowanie przekształceń jego biotopu, a wykonanie cięć rębnych z pewnością spowodowałoby istotne przekształcenia.
10. Powierzchność oceny oddziaływania na gatunki chronione i wyciąganie nieuprawnionych wniosków wykazemy na przykładzie popielicy: oddziaływanie planowanych zabiegów oceniono jako „0”. Równocześnie zasugerowano „w miarę możliwości pozostawić korytarze ułatwiające przejście zwierząt do sąsiednich drzewostanów”. Nasuwają się następujące pytania:
  - a) Po co popielice miałyby przechodzić do sąsiednich drzewostanów, jeżeli wpływ byłby zerowy? Autor prognozy sam nie wierzy w swoją ocenę (i słusznie)!
  - b) Czy sprawdzono przydatność „sąsiednich drzewostanów” z punktu widzenia popielicy? W prognozie nie ma o tym żadnej wzmianki.
  - c) Jeżeli „sąsiednie drzewostany” byłyby przydatne dla popielicy, to dlaczego nie wykazano z nich stanowisk tego gatunku?

Biorąc pod uwagę powyższe wątpliwości, wnioskujemy o rezygnację z cięć rębnych w znanych biotopach popielicy.

11. Zupełnie niezrozumiale jest, dlaczego „wpływ na zasoby naturalne” oceniono na „+1”, jeżeli w wyniku realizacji planu przewiduje się zmniejszenie zasobności drzewostanów?

W wyniku realizacji planu nastąpi znaczący spadek miąższości drzewostanów w nadleśnictwie (zapewne więc także nastąpi spadek ich średniego wieku i zmiana struktury wiekowej). W naszej ocenie jest to efekt negatywny, nie usprawiedliwiony „potrzebą odnowienia starych drzewostanów” – spowoduje on negatywne oddziaływanie na elementy różnorodności biologicznej związane ze starodrzewami (np. niektóre gatunki ptaków). Sugerujemy w ogóle skorygowanie w planie intensywności cięć rębnych, tak by tego niekorzystnego efektu uniknąć.

12. Odnośnie składów gatunkowych, konieczne jest w nich odróżnianie gatunków drzew, a nie tylko ich rodzajów. W szczególności, dla górskich postaci siedliska przyrodniczego 91E0, typowym gatunkiem jest olsza szara *Alnus incana*, podczas gdy olsza czarna *Alnus glutinosa* jest obca ekologicznie. M. in. w wyniku monitoringu łągów 91E0 w obszarze Natura 2000 Dzika Orlica (przeprowadzonego w ramach projektu generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska) stwierdzono, że nasadzenia olszy czarnej są istotnym zagrożeniem i obniżają ocenę stanu ochrony siedliska.

13. Prognoza wykazała, że w SOO Góry Bialskie i Masyw Śnieżnika, w wyniku realizacji planu o ponad połowę zmniejszy się powierzchnia starodrzewi siedliska przyrodniczego 9110, a niemal pięciokrotnie (!) – powierzchnia siedliska 9130. Ze względu na kluczową rolę starodrzewi dla różnorodności biologicznej tego siedliska przyrodniczego¹, efekt ten musi zostać oceniony jako znaczące negatywne oddziaływanie. Wnioskujemy o ograniczenie planu cięć rębnych w tym obszarze tak, by uniknąć tego efektu.

Nawet w samej prognozie dostrzeżono problem, zapisując, że „Pozytywny wpływ miałyby podwyższenie wieku rębności dla buka”. Wnioskujemy o realizację tego postulatu, lub o znaczne zwiększenie areалу powierzchni referencyjnych i innych pozostawionych bez wskazówek w bieżącym planie urządzenia lasu. W areale siedliska kwaśnych buczyn 9110 zaledwie ok. 8% pozostawiono bez zabiegów!

---

¹ drzewostany w KOO i KO nie pełnią roli ekologicznej analogicznej do starodrzewi, ponieważ mają zupełnie inną strukturę – dlatego nie powinny być liczone jako „starodrzewia”.

14. Prognoza wykazała, że w SOO Góry Bialskie i Masyw Śnieżnika, w wyniku realizacji planu wszystkie płyty siedliska 9130 zostaną sprowadzone do postaci młodocianej (<100 lat). Wnioskujemy o zaniechanie cięć uprzętających w wydzieleniu znajdującym się obecnie w KO, by w ramach tego siedliska przyrodniczego w tym obszarze pozostały w ogóle jakieś stare drzewa umożliwiające przetrwanie związanych z ekosystemem żywej buczyny składników różnorodności biologicznej.
Ponadto, proponujemy by w ogóle zrezygnować z zabiegu „usunięcie przestoi”. Obecne przestoje powinny pozostać na gruncie do naturalnej śmierci i rozkładu, jako elementy ważne dla struktury regenerującego się po cięciach rębnych ekosystemu leśnego.
15. Tab. 30: siedlisko 91D0 powinno być wyłączone z użytkowania (także jeśli występuje jako mikrosiedlisko w wydzieleniu o innym charakterze). Dlaczego więc planujecie w nim odnowienia, i to sztuczne (na co wskazuje sugestia, jakich gatunków należy „użyć”)?
16. Tab. 30: siedlisko 9180 powinno być wyłączone z użytkowania, jeśli występuje jako mikrosiedlisko w wydzieleniu o innym charakterze.
17. W tabeli 32 prognoza stwierdza, że istnieje ryzyko niszczenia kolonii letnich nietoperzy. Tymczasem, zgodnie z art. 12 dyrektyw siedliskowej i powiązaniem orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, Polska jako państwo członkowskie Unii Europejskiej obowiązana jest do uniknięcia nawet nieumyślnego niszczenia miejsc rozrodu i odpoczynku gatunków z załącznika IV dyrektyw siedliskowej – do których należą m. in. wszystkie nietoperze.
W związku z tym, dla uniknięcia naruszenia art. 12 dyrektywy siedliskowej, konieczne jest ustanowienie obowiązkowych procedur, zapewniających skuteczne i pewne unikanie niszczenia miejsc rozrodu i odpoczynku nietoperzy – procedury takie powinny być opisane szczegółowo w Programie Ochrony Przyrody i przytoczone w prognozie.
18. Trafne i słuszne są „uwagi ogólne dotyczące przedmiotów ochrony” zamieszczone na stronie 107. Szkoda, że zestawienie to ograniczono tylko do siedlisk przyrodniczych (pominięto gatunki). Niestety, prognoza wykazała, że plan urządzenia lasu jest w wielu wypadkach sprzeczny z tymi zasadami! Wnosimy o dostosowanie planu urządzenia lasu do podanych tu zasad!
19. W świetle uwag i wątpliwości przedstawionych powyżej, konkluzja że „*plan urządzenia lasu nie ma znacząco negatywnego wpływu na środowisko i obszary Natura 2000, w tym przedmioty ochrony i integralność tych obszarów*” nie jest uzasadniona treścią prognozy. Plan urządzenia lasu wymaga w szczególności wprowadzenia do niego modyfikacji, zasugerowanych w prognozie (w szczególności pkt 18, także punkty poprzednie).

z poważaniem

do wiadomości:

- Nadleśnictwo Międzyzylesie
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu
- Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Brzegu